

- Foto links: *Is dit de Sprietmolen in Bevere bij Oudenaarde?*
Duitse foto 1914-1918
(Collectie: Ton Meesters, Breda)
- Foto boven: *Twee pletterstenen, afkomstig uit de Sprietmolen, zijn thans opgesteld voor het 'Hofke ter Musse' in Etikhove bij Maardekal.*
Foto: John Verpaalen

Uitgavenlijst nr. 119

~ april t/m juni 2018 ~

Onze driemaandelijks uitgavenlijst is gratis voor belangstellenden.
Bij deze editie hoort een bijlage in de vorm van een nieuwsbrief.
Oplage: 100 exemplaren.

Stichting Levende Molens - centrum voor molinologie

Ingeschreven in het stichtingenregister van de K.v.K. te Breda onder nummer 41104691

Mahlerlaan 12
4702 KK Roosendaal

ABN-AMRO bank:

IBAN ► NL16 ABNA 0861888049

BIC ► ABNANL2A

Telefoon: (0165) - 56.49.30 - vanuit het buitenland kiest u eerst: (0031)
daarna de overige cijfers, zonder nul.

Website: www.molencentrum.nl

E-mail: info@molencentrum.nl

(*) = voorraad beperkt

(**) = voorraad zeer beperkt, telefonisch reserveren aanbevolen

Kaaffoto's

De stenen grondzeiler die u aantreft op de cover moet zeker gezocht worden in de omgeving van Oudenaarde. We dachten aanvankelijk aan de Ooievaarsmolen van Elst, waarvan de romp nog bestaat, maar die blijkt het niet te zijn. De vermoedens gaan nu in de richting van de verdwenen Sprietmolen in Bevere. Wie kan ons helpen met het leveren van het overtuigende bewijs?

Prentkaartenseries (in zwart-wit of sepia, tenzij anders vermeld)

Molens van den Grooten Oorlog (deel 5)

De volgende molens werden het slachtoffer van het oorlogsgeweld in de periode 1914-1918. Deze vijfde en mogelijk laatste reeks met dit thema, wekt deze stoere werkers nog één maal tot leven, honderd jaar na hun zinloze verwoesting. Formaat: 9x14 cm. Gedrukt op stevig karton in een gelimiteerde oplage van 100 exemplaren. Enkele plaatsnamen wijken af van de voorlopige lijst die we in de vorige Uitgavenlijst hebben gepubliceerd.

41. **Brussegem** (Vlaams-Brab.) – Standaardmolen met open voet, malend met volle zeilen. Hij werd verwoest tijdens de Duitse inval in 1914.
42. **Lier** (Antw.) – Erg mooie opname van de Pettendonkmolen. Deze standaardmolen maalt hier met volle zeilen aan de oevers van de Grote Nete. In september 1914 werd hij door de Duitsers in brand geschoten.
43. **Boezinge** (W.VI.) – Zeldzame afbeelding van de romp van Bontes Stampkot, een stenen koren- en oliemolen die reeds in 1884 werd onttakeld en overschakelde op stoomkracht. In 1915 werden de molen en omliggende gebouwen tot puin herleid.
44. **Klerken** (W.VI.) – Vancoillies molen, een ronde stenen stellingmolen kort na de vernieling. De romp is onlangs gerenoveerd en ingericht als uitkijktoren.
45. **Kortemark** (W.VI.) – De Markhovemolen was een standaardmolen die hier nog met volle zeilen aan het malen is met Duitse ambulanciers op de voorgrond. De molen sneuvelde in de eindfase van de Eerste Wereldoorlog.
46. **Loker** (W.VI.) – Enig gekende opname van de Montebergmolen. Deze staakmolen is zeer waarschijnlijk gefotografeerd vóór 1900 en werd vernield tijdens de Eerste Slag om de Kemmelberg in 1915.
47. **Nieuwkerke** (W.VI.) – Unieke 19de eeuwse opname van de Spieremolen op zijn eerste standplaats. In 1896 (of 1898?) werd deze standaardmolen overgebracht naar de Seulestraat. Hij sneuvelde tijdens het Duitse voorjaarsoffensief in april/mei 1918.
48. **Passendale** (W.VI.) – Fraaie close-up van de nog vrijwel gave romp van de Stijns molen. Deze hoge stellingmolen werd al vóór 1914 onttakeld. Tijdens de Slag om Passendale in 1917 werd de toen al beschadigde romp met de grond gelijk gemaakt.
49. **Torhout** (W.VI.) – De Bonjourtjesmolen, een standaardmolen op torenkot die zowel koren- als oliemolen was. In 1917 werd hij door de Duitsers gedynamiteerd. De foto toont het trieste resultaat van deze ‘dappere’ actie.
50. **Westouter** (W.VI.) – Uiterst zeldzame opname van de Rodebergmolen, kort na zijn vernieling in 1915. Deze staakmolen staat hier nog recht, maar is zwaar verminkt. Toen de wapens eenmaal zwegen, bleef er niets van over.

- Bestelnummer: 3462. Prijs: € 10,00.

Serie 10 Nederlandse rosmolens (zwart-wit of sepia)

Deze prachtige nieuwe reeks bestaat uit rosmolens van vijf verschillende provincies met zeer uiteenlopende functies. Het formaat van deze kaarten is ook nu weer 105x148 mm (gedrukt op stevig karton) en de gelimiteerde oplage bedraagt 100 exemplaren.

Het betreft de volgende molens:

46. **Amsterdam (N.H.)** – De Nieuwe Grutterij, de laatste rosmolen van de hoofdstad. Interieuroopname met paard, kort voordat deze molen in 1911 elektrisch zou worden aangedreven. In 1919 is het bedrijf stopgezet en werd de inrichting uitgebrouwen.
47. **Maarsbergen (Utr.)** – Zeldzame opname van de verdwenen rosmolen bij boerderij Groot Haksvoort omstreeks 1910. Vanuit de rosmolen leidt een as bovengronds naar de deel. Aldus konden er maalstenen, een dorsmachine of een karn mee worden aangedreven.
48. **Delfgauw (Z.H.)** – Karnhuisje van boerderij 'Onder de Zeven Linden' (anno 1860). Het gebouwtje bestaat nog steeds, maar heeft geen binnenwerk meer.
49. **Sirjansland (Zld.)** – Uniek binnenzicht van meestoof 'De Eendragt' waar met behulp van een rosmolen (eerst met stampers, later met een kollergang) de wortels van de meekrapplant werden verpulverd, na eerst te zijn gedroogd op een eest. Meekrap was een rode kleurstof, o.a. voor het kleuren van textiel. De meestoof werd helaas omstreeks 1910 gesloopt.
50. **Weert (L.)** – Olierosmolen van de familie Rutten. Prachtige interieuroopname uit 1954 van de pletstenen. Ook deze inrichting werd korte tijd later afgebroken...

- Bestelnummer: 3490. Prijs voor de volledige serie: € 4,00. Losse kaarten: € 1,- .

N.B.: We hebben de prijs van deze serie met 25 cent moeten verhogen omdat we voor één van de kaarten een forse vergoeding in het kader van de auteursrechten ('gebruiksrecht') hebben moeten neertellen. Die wordt op deze manier deels gecompenseerd.

Losse prentkaarten van Vlaamse molens (kleur)

Ruiselede (W.VI.) – Volledig verdekkerde stenen stellingkorenmolen, de 'Knokmolen' ofwel de molen van de legendarische molenaar Gerard Billiet die in 1988 is overleden. Recente opname met fraaie wolkenlucht. Gelimiteerde oplage: 150 stuks. Eigen uitgave.

- Bestelnummer: 3491. Prijs: € 0,75.

Tielt (W.VI.) – Liggende opname van de Poelbergmolen, opgezeild en in werking. Deze standaardkorenmolen is één van de mooist gelegen molens in Vlaanderen. Ook zien we links van de molen nog de oude mechanische maalderij. Eigen uitgave van onze stichting met een gelimiteerde oplage van 150 exemplaren.

- Bestelnummer: 3492. Prijs: € 0,75.

Tielt (W.VI.) – Close-up (staand) van dezelfde Poelbergmolen (anno 1668) onder een mooie wolkenhemel. Deze molen is in 1992-1993 maalvaardig gerestaureerd door Roland Wieme en heeft prachtige inscripties uit o.a. 1726. Molenaar is Geert Denys.

Eigen uitgave met een gelimiteerde oplage van 150 exemplaren.

- Bestelnummer: 3493. Prijs: € 0,75.

Pamel (Vlaams-Brabant) – Dankzij de medewerking van Flor Van Nuffel kunnen we deze kleurenkaart aanbieden van de in 1972 gesloopte standaardmolen ‘De Pauselijke Zouaaf’. Het betreft een eigen uitgave van onze stichting a.d.h.v. een kleurendia uit ca. 1960. De gelimiteerde oplage bedraagt slechts 150 exemplaren. De molen is hier al in verval. Bestelnummer: 3494. Prijs: € 1,00.

Serie Molens van Denemarken (kleur)

Aan deze fraaie reeks van 15 ansichtkaarten, uitgegeven door Peter van der Drift, hebben drie gerenommeerde fotografen hun medewerking verleend: Per Gliese, Harmannus Noot en Gerard Sturkenboom. De serie telt 15 kaarten van zowel wind- als watermolens. Het zijn stuk voor stuk juweeltjes! De volgende molens zijn in de serie opgenomen:

1. **Aulum** – Aulum Mølle, een achtkante houten stellingkorenmolen met windroos op de kap onder een mooi wolkendek. Deze molen werd in 1908 opgericht;
2. **Daugbjerg** – Daugbjerg Mølle, een bovenslag korenwatermolen uit 1611. Het stenen gebouw heeft een houten rad met een diameter van 2,42 m;
3. **Faddersbøl** – Faddersbøl Mølle, een achtkante houten grondzeiler op een terp anno 1859. De paarden op de voorgrond maken het plaatje compleet;
4. **Nymindegab** – Nymindegab Mølle, een zeer eigenaardig molentje met zes wieken en een windvaan op een piramidevormige onderbouw. Deze houten zelfzwichter werd in 1898 gebouwd als zaagmolen;
5. **Tvis** – Tvis Mølle, een onderslag korenwatermolen met een houten rad van 3,30 m in doorsnede. Het gebouw is gedeeltelijk in steen en deels in hout opgetrokken;
6. **Brøndbyvester** – Brøndbyvester Mølle, een achtkante houten stellingkorenmolen anno 1888;
7. **Dorf** – Dorf Mølle, een achtkante houten korenmolen uit 1887, opgezeild en in werking. Volgens de toelichting betreft het een grondzeiler, maar de molen lijkt toch verdacht veel op een bergmolen;
8. **Nybøl** – Nybøl Mølle, een ronde stenen stellingkorenmolen uit 1879 van het type kettingkruier;
9. **Stenløse** – Stenløse Mølle of ook wel Elle Mølle, een fraaie graanwatermolen in vakwerkbouw uit 1849, met een houten bovenslagrad van 4,68 m diameter;
10. **Nørholm** – Nørholm Mølle, een onderslag graanwatermolen uit 1792 met twee houten raderen, elk met een doorsnede van 4,30 m;
11. **Tullebølle** – Bagenbjerg Mølle, een achtkante houten stellingkorenmolen uit 1860 met zelfzwiching en een windroos op de kap;
12. **Gudum** – Gudum Klostermølle, een bovenslag graanwatermolen uit 1835 met een klein houten rad van 2 meter in doorsnede;
13. **Vejstrup** – Vejstrup Mølle, een bovenslag graanwatermolen uit 1838 met twee houten bovenslagraderen van 3,80 m. Het gebouw is in vakwerk uitgevoerd;
14. **Herlufille** - Herlufille Mølle, een achtkante houten stellingkorenmolen uit 1884 met een windroos op de kap en zelfzwichende wieken;
15. **Kanehøj** – Kanehøj Mølle, een achtkante houten stellingkorenmolen uit 1881 met een windroos op de kap. De molen is opgezeild en in werking gefotografeerd.

- Bestelnummer: 3495. Prijs: € 10,50 voor de complete serie van 15 kaarten. Afzonderlijke kaarten kosten € 0,90 per stuk.

Losse prentkaarten van Nederlandse molens (kleur)

Delft (Z.H.) – Fraaie opname van stellingkorenmolen De Roos, opgezeild en in werking in het gezelschap van zon en wolken. De molen is uniek door de zeskante onderbouw waarop een ronde stenen bovenkruier staat. Sinds 2012 rust hij op het dak van de spoortunnel. Eigen uitgave van onze stichting. Foto: Erwin Esselink.

- Bestelnummer: 3496. Prijs: € 0,75.

Eerde (N.Br.) – Stenen beltkorenmolen Sint-Antonius, opgezeild en in werking. Van deze molen bestond sinds 1944 alleen nog maar de beschadigde en later ingekorte romp. In 2011 werd de molen weer in de oude glorie hersteld. Foto: Gerard Sturkenboom.

- Bestelnummer: 3497. Prijs: € 0,75.

Nijhuizum (Fr.) – Monnikenburenmolen, of ook wel de Nijhuizumermolen. Deze spinnenkop zien we hier opgezeild en werking. Foto: Gerard Sturkenboom.

- Bestelnummer: 3498. Prijs: € 0,75.

IJlst (Fr.) – Terpensmole. Nogmaals zo'n fraaie en typische Friese spinnenkop, opgezeild en in werking. Ook deze opname is van Gerard Sturkenboom.

- Bestelnummer: 3499. Prijs: € 0,75.

Workum (Fr.) – De Snip. Achtkante houten monnikmolen in de functie van poldermolen, in werking met volle zeilen. Wederom een fraaie opname van Gerard Sturkenboom.

- Bestelnummer: 3500. Prijs: € 0,75.

Workum (Fr.) – Ybema's molen. Ook deze achtkante houten monnikmolen en poldermolen zien we in volle actie met gezwichte zeilen. Fraaie close-up van Gerard Sturkenboom!

- Bestelnummer: 3501. Prijs: € 0,75.

Boeken, brochures en tijdschriften

Vlaamse Molens – tijdschrift voor alle molenliefhebbers.

Het winternummer 2018 van dit volledig in kleur gedrukte periodiek brengt ons weer een interessante reeks artikelen, o.a. over de Wambekemolen te Wijtschate (W.Vl.) die in 1914 door de oorlog werd verwoest, over de sloop van twee historische maalderijen in Meulebeke, over een verdwenen tabaksmolen in Denderhoutem en een olierosmolen in Moerbeke-Waas. Verder een In Memoriam voor Karel Van den Bossche, deel 34 van een 'praatje bij een Vlaams molenplaatje', de I.J. Kramerprijs 2017 en tal van andere bijdragen. Het nummer telt 40 pagina's en is royaal geïllustreerd met tientallen foto's. Formaat: A4.

- Bestelnummer: 3502. Prijs: € 7,00.

De Meule nr. 96 – tijdschrift van de Vereniging 'De Westbrabantse Molens' (4de kw. 2017). Dit nummer telt 48 pag. en is bijna helemaal gewijd aan de molens van Nieuw-Vossemeer (N.Br.), met name dan 'De Assumburg' die uit de Zaanstreek afkomstig is. Diens uitermate boeiende geschiedenis werd door Ton Meesters vakkundig uitgeplozen. Ook deze editie is weer royaal voorzien van afbeeldingen. De omslag is in kleur. Formaat: A5.

Bestelnummer: 3503. Prijs: € 5,00.

Bachten de Kupe – West-Vlaams heemkundig tijdschrift, voorjaar 2018.

In dit nummer van 110 pagina's vinden we een uitvoerig artikel van John Verpaalen: "Het is vijf voor twaalf voor onze rosmolens," op p. 63 t/m 108. Deze bijdrage wordt geïllustreerd met maar liefst 18 foto's. Formaat: A5. Ook de rest van het nummer is zeer lezenswaardig.

- Bestelnummer: 3504. Prijs: € 7,00. (*)

Mensen rondom De Doornboom, de laatste windmolen van Hilvarenbeek

door Kees van Kemenade (Eersel, 2017).

Ooit stond de stenen bergkorenmolen De Doornboom, die werd gebouwd in 1857, net buiten het dorp. Thans wordt hij ingesloten door de bebouwing. Met de imposante toren van de St. Petruskerk blijft hij het meest gezichtsbepalende element van het Brabantse Hilvarenbeek. In de jaren zestig van de vorige eeuw dreigde de molen te vervallen, want de tijd was voorbij dat de mulder er zijn kost mee kon verdienen. De Doornboom werd daarop aangekocht en later gerestaureerd door de gemeente. Een groep vrijwillige molenaars zorgt er vandaag de dag voor dat de kap wordt gekruid in de richting waarvan de wind komt, dat de wieken blijven draaien en de stenen kunnen malen. De gemeente Hilvarenbeek zocht Kees van Kemenade aan om te beschrijven wat er zoal speelt rondom dit monument. De auteur heeft al een flink aantal publicaties op zijn naam staan, ook op het gebied van de plaatselijke geschiedenis. Hij combineert in dit boek historisch onderzoek naar de geschiedenis van De Doornboom met een journalistieke aanpak. Veel meer mensen dan je zou denken zijn betrokken bij de windmolen. Agrariërs, bakkers, molenbouwers, plaatselijke vaklieden en dan zijn er nog de talloze vrijwilligers van het museum en in de heemtuin aan de voet van de molenberg. Zij vertellen in dit boek allen hun verhaal over de laatste windmolen van Hilvarenbeek.

Het prachtige resultaat (een compliment aan Uitgeverij Kabeljauws!) is een lust voor het oog, mede dankzij de meer dan 200 foto's (de meeste in kleur), maar ook door de prettige manier waarop het is geschreven. De lezer voelt direct aan dat dit verhaal met veel liefde voor en betrokkenheid bij het onderwerp is opgetekend. Van harte aanbevolen dus!

Het boek telt 242 pagina's (formaat 22x30 cm) en is ingebonden in een harde kaft.

- Bestelnummer: 3505. Prijs: € 29,50.

De St. Anthoniusmolen - Kessel

Dit boekje werd uitgegeven op initiatief van de voormalige gemeente Kessel die op 1 januari 2010 is opgegaan in de nieuwe gemeente Peel en Maas. De uitgave is zonder jaartal, maar dateert vermoedelijk van 1980 of kort daarna. Het geheel omvat 20 pagina's in offsetdruk op het formaat 16,5x21 cm (geniet) en handelt over de plaatselijke Sint-Anthoniusmolen. De middenpagina's tonen een tekening in doorsnede van deze standerdmolen. Daarnaast zijn er nog een viertal afbeeldingen. Het boekje bespreekt met name de geschiedenis van dit maalwerktuig. Voorts is er een hoofdstuk gewijd aan 'standaardmolens in ons land' en aan 'hoe een molen werkt'. Een leuk, antiquarisch boekje voor de liefhebber/verzamelaar.

- Bestelnummer: 3506. Prijs: € 4,95. (**)

Vlaamse Molens – tijdschrift voor alle molenliefhebbers.

De inkt van het lentenummer 2018 is bij wijze van spreken nog nat! Ook dit nummer bevat weer een interessante reeks artikelen, zoals de bijdragen over 25 jaar monumentenwacht in Vlaanderen, over de Hoflackmolen in Zonnebeke (W.Vl.) die slechts enkele jaren bestaan heeft (met unieke foto's), over de kwieke molenaarin van d'Oude Madrienne in Hundelgem, over de restauratie van de Windekemolen in Balegem en over de Spieremolen in Nieuwkerke die in 1918 werd vernield. Het nummer telt 40 pagina's.

- Bestelnummer: 3507. Prijs: € 7,00.